

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ КРУГЛОГО СТОЛУ

СУЧАСНА ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Присвячено Міжнародному дню толерантності

15 листопада 2024 року

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

Факультет психології, політології та соціології

Кафедра психології

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

КРУГЛОГО СТОЛУ

«СУЧАСНА ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»

Присвячено Міжнародному дню толерантності

15 листопада 2024 року

Видавництво
«Юридика», 2025

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Аракелян Мінас Рамзесович**, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, перший проректор Національного університету «Одеська юридична академія»

Члени редакційної колегії:

Цільмак Олена Миколаївна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Геращенко Олександр Сергійович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Гурін Руслан Сергійович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Джежик Ольга Володимирівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Самара Ольга Євгенівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Ташматов Вячеслав Абдуллайович, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Шмаленко Юлія Іванівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія».

Зважаючи на свободу наукової творчості, відповідальність за достовірність матеріалів та фактів, унікальність тексту тез та дотримання вимог академічної доброчесності, несуть автори.

С 916 Сучасна юридична психологія: виклики та перспективи : збірник матеріалів Круглого столу присвяченого Міжнародному дню толерантності (м. Одеса, 15 листопада 2024 р.) / за заг. ред. М. Р. Аракеляна. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2025. – 160 с. Режим доступу: <https://doi.org/10.32837/11300.29134>

ISBN 978-617-8182-85-4

DOI <https://doi.org/10.32837/11300.29134>

Збірник матеріалів підготовлено за доповідями учасників Круглого столу «Сучасна юридична психологія: виклики та перспективи» присвяченого Міжнародному дню толерантності (м. Одеса, 15 листопада 2024 р.).

УДК 159.98:340(049.2)

DOI:

Ташматов Вячеслав Абдуллайович,
кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології,
ORCID : <https://orcid.org/0000-0002-3786-9004>

Петровчан Діана Михайлівна,
здобувач факультету психології політології та соціології
Національний університет «Одеська юридична академія»

ПРОЯВИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ СЕРЕД СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ ПСИХОЛОГІЇ

Проблематика девіантної поведінки серед студентської молоді є надзвичайно важливою у сучасних умовах, оскільки цей період життя характеризується складним процесом формування особистості. Особливий інтерес викликає аналіз девіантних проявів саме серед студентів факультету психології, які, з одного боку, вивчають основи людської поведінки та психологічних процесів, а з іншого – перебувають під значним впливом власних психологічних, соціальних та емоційних змін. Студенти-психологи не тільки стикаються з питаннями самопізнання та самоконтролю, але й проходять адаптацію до нових соціальних умов і взаємодій, що робить їх поведінку особливо чутливою до зовнішніх впливів.

Девіантна поведінка – це складне і різноманітне явище, яке виникає тоді, коли людина відхиляється від загальноприйнятих норм, порушуючи при цьому усталені соціальні, етичні чи правові норми [3]. Така поведінка може мати як зовнішньо, так і внутрішньо-деструктивний характер, і проявлятися у різних формах. У разі зовнішньо-деструктивної поведінки людина порушує суспільні норми або навіть закон, відображаючи свою внутрішню напругу або незадоволення через антисоціальні. Наприклад, це може бути порушенням правових норм, агресивними діями або ризикованою поведінкою з метою отримання певного емоційного стану.

Також індивід, може шукати тимчасову втечу від реальності за допомогою речовин чи певних занять – таких, як алкоголізм, наркотики або азартні ігри, що часто починається як спроба впоратися з емоційними чи психологічними труднощами.

Що стосується антисоціальної поведінки, то вона може включати дії, які прямо суперечать законам і правам інших людей. Це можуть бути хуліганство, вандалізм, крадіжки або інші протиправні вчинки, які несуть загрозу як іншим, так і суспільству в цілому.

Внутрішньо-деструктивна поведінка, у свою чергу, спрямована не на порушення зовнішніх норм, а на руйнування самої особистості. Вона може проявлятися у вигляді суїцидальних думок або дій, надмірного нарцисизму, фанатизму. Людина може почуватися ізольованою, зосередженою на своїх внутрішніх проблемах, що з часом може призводити до самоізоляції або навіть повного відходу від соціального життя. Наприклад, асоціальна поведінка може виражатися в глибокій зануреності у власні думки, відчуженні від зовнішнього світу та униканні спілкування, тоді як нарцисизм спрямований на надмірну любов до себе та ігнорування потреб оточуючих іншими словами, байдужість до оточуючих [4].

Різні форми деструктивної поведінки, незалежно від їх спрямованості, можуть негативно впливати на якість життя, знижувати здатність до самокритики та самооцінки, спричиняти когнітивні спотворення – такі як хибне розуміння реальності – та викликати серйозні емоційні розлади. Нерідко вони призводять до соціальної дезадаптації особистості та навіть до повної її ізоляції від соціального середовища.

З огляду на ці критерії, можна виокремити кілька груп відхилень у поведінці, які часто досліджуються в контексті девіантної поведінки.

Це, зокрема, антисоціальна, асоціальна та ауто деструктивна поведінка. Антисоціальні прояви включають дії, що загрожують соціальному порядку, наприклад, серйозні порушення закону або свідомі порушення прав інших людей. Асоціальна поведінка, навпаки, спрямована на нехтування етичними нормами, які забезпечують доброзичливі стосунки між людьми; вона може виражатися в агресії, хаотичних зв'язках, азартних іграх та іншій поведінці, що шкодить особистим взаєминам. Аутодеструктивна – суїцидальні думки, залежність від речовин, алкоголізм та інше.

Правоохоронні органи в особі поліції та судових органів застосовують до індивіда заходи примусового характеру

(адміністративний арешт, штраф та інше), а соціальні і медичні служби здійснюють з ними комплекс заходів для соціальної і психічної адаптації. Якщо ж індивід вчиняє злочин, то таке діяння кваліфікується по нормах законодавства. От чому злочинність як вид девіантної поведінки в основному вивчається юриспруденцією, а аморальна поведінка вивчається соціологією, психологією, психіатрією й іншими науками [3].

У сучасному інформаційному суспільстві, де панує культ матеріального споживання, прагнення студента до досягнення дорослого статусу часто стає важкодосяжною метою. В підлітковому віці молоді люди не отримують відчуття справжньої дорослості, а навпаки, переживають період вікової неповноцінності. Це відчуття часто спричиняє психологічну залежність від зовнішнього, предметного світу, який стає основною цінністю в їхньому житті. З самого дитинства людина освоює цей світ, сприймаючи його не тільки за його функціональне призначення, але й через естетичну значущість.

Звичайно, речі є необхідним елементом середовища для існування та розвитку особистості, але в умовах сучасного споживчого суспільства предмети часто стають символами статусу та засобами підтримки ідентичності. Підлітки активно включаються в соціальні спільноти, де на перший план виступає саме споживання матеріальних благ. Володіння певними речами, такими як модний одяг, гаджети, автомобілі, стає важливим маркером належності до певної групи і навіть уявної дорослості. Відтак, речі, замість того, щоб служити інструментами для розвитку, стають самоціллю, а постійне оновлення цього «набору» сприяє формуванню відчуття особистої значущості та самовизначення.

Ця ситуація свідчить про те, як суспільство споживання пропонує широкий вибір матеріальних благ, які, однак, не сприяють розвитку глибоких духовних і моральних цінностей особистості. В результаті, підлітки втрачають орієнтири для самореалізації та особистісного зростання, зосереджуючись лише на матеріальних аспектах життя.

Отже, прояв девіантної поведінки серед студентів факультету психології показує, що сучасне суспільство, орієнтоване на матеріальне споживання, створює серйозні виклики для формування здорової самосвідомості та самовизначення

молодих людей. У підлітковому віці, коли студент все ще перебуває на стадії пошуку своєї ідентичності, відсутність відчуття дорослості часто призводить до формування почуття вікової неповноцінності. Це відчуття підштовхує до психологічної залежності від предметного світу, де речі і матеріальні блага набувають символічного значення.[1]

Багато студентів, особливо тих, хто навчається на факультеті психології, мають більш свідоме ставлення до власного розвитку, здатність аналізувати свою поведінку та досліджувати фактори, які на неї впливають. Це дозволяє їм краще розуміти, чому матеріальний світ і соціальні стосунки можуть стати ключовим фактором і як це впливає на їхнє почуття самоцінності та ідентичності. Такий підхід, безумовно, сприяє розвитку емоційної зрілості та критичного мислення, що є важливими аспектами для психологів у їхній професійній діяльності.

Список використаних джерел

1. Іванов І. П. Девіантна поведінка в молодіжному середовищі: теорія та практика. Київ : Наукова думка, 2017. 312 с.
2. Сидоренко О. О. Психологічні аспекти розвитку студентської молоді. Львів : Психологія, 2019. 250 с.
3. Харченко Т. В. Соціальні і психологічні фактори девіантної поведінки. Харків : Фоліо, 2020. 198 с.
4. Психологія та соціальні практики: збірник наукових праць / ред. В. В. Литвиненко. Дніпро : Дніпропетровський університет, 2018. 185 с.
5. Коваленко В. П. Психологія особистості в умовах сучасного суспільства. Одеса : Одеський державний екологічний університет, 2015. 280 с.

Ключові слова : девіантна поведінка, соціальна адаптація, психологічний розвиток, підліткові девіації, соціальні норми, асоціальна поведінка, емоційна зрілість.

Keywords: deviant behavior, social adaptation, psychological development, adolescent deviations, social norms, antisocial behavior, emotional maturity.

Самара Євгенія Вікторівна МЕДИЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЛІКУВАННЯ ЗАЛЕЖНОСТЕЙ.....	85
Самара Ольга Євгенівна ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПРАВОВІ ПІДХОДИ ДО ПРОФІЛАКТИКИ РЕЦИДИВІВ ПОВЕДІНКОВИХ ЗАЛЕЖНОСТЕЙ	90
Татьянчиков Андрій Олександрович ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ПСИХОДІАГНОСТИКИ НА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНІЙ ПРОГРАМІ «ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ».....	96
Ташматов Вячеслав Абдуллайович, Глухая Анастасія Олександрівна АКТУАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ.....	99
Ташматов Вячеслав Абдуллайович, Мовчан Рената Богданівна ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ В УМОВАХ ВІЙНИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ	104
Ташматов Вячеслав Абдуллайович, Папінян Вікторія Валентинівна Атанасова Кароліна Костянтинівна ВПЛИВ ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВ ПРАЦІ НА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ТА ПРОДУКТИВНІСТЬ НЕБЕЗПЕЧНИХ ПРОФЕСІЙ.....	108
Ташматов Вячеслав Абдуллайович, Пахомова Анастасія Валеріївна ВПЛИВ ДИСТРЕСУ НА КОГНІТИВНІ ФУНКЦІЇ ЛЮДИНИ	111
Ташматов Вячеслав Абдуллайович, Петровчан Діана Михайлівна ПРОЯВИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ СЕРЕД СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ ПСИХОЛОГІЇ	115
Третьякова Тетяна Миколаївна ПРАВОСВІДОМІСТЬ, ПРАВО, ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я – СИСТЕМА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ КАТЕГОРІЙ.....	119
Третьак Іраїда Вадимівна МЕТОДИ ІНТЕГРАЦІЇ ТАНЦЮВАЛЬНО-РУХОВОЇ ТЕРАПІЇ У ПРОГРАМИ ТАНЦЮВАЛЬНИХ ГУРТКІВ ДЛЯ ЖІНОК ВІКОМ 30–60 РОКІВ	122